

svet
medzi
riadkami

ĽUDSKÉ PRÁVA

GLOBALIZÁCIA

OBZORY

Globálny náhľad v žurnalistike

MIGRÁCIA

GLOBALIZÁCIA

PREPOJENIA

PRESDUDKY

Globálny náhľad v žurnalistike - v skratke

Je to spôsob nazerania na svet a informácie o ňom, pri ktorom berieme štátne hranice s rezervou, pri vytváraní obsahu im neprikladáme ich niekdajší význam.

Príkladom je napr. globálny obchod s elektronikou prepájajúci zodpovednosť spotrebiteľa s (ne)dôstojnými pracovnými podmienkami pracovníkov. Často sa uplatňuje pri otázkach s medzikontinentálnou a medzištátnou dimenziou, pri (Ward, 2010).

Východiská globálneho náhľadu

- Kvôli **globalizácii** sa chtiac-nechtiac ocitáme v priamom vzťahu s ľuďmi v iných častiach našej spoločnej planéty, **globalizácia je prakticky všadeprítomná - nedá sa jej ujsť**, hoci tento vzťah stále vnímame veľmi abstraktne. A to platí aj o médiách.
- **Svet už nestačí deliť na “domáce” a “zahraničné”** - je potrebné vnímať ho ako poprepájaný komplex rôznorodých, a nie vždy férových vzťahov a väzieb, ktorých sme my sami priamou súčasťou. A toto nové, rozšírené vnímanie sveta okolo nás, by mala reflektovať aj žurnalistika. Mala by **dobehnúť realitu**.
- **Globálny náhľad sa tak spája:**
  - a. s poukazovaním na globálne (mocenské) vzťahy a štruktúry a (našu) aktívnu rolu v nich,
  - b. so všadeprítomnosťou týchto vzťahov a rolí,
  - c. s konkrétnosťou týchto vzťahov a rolí.

Vlastnosti globálneho náhľadu

- **Prepojenosť** - dianie inde vo svete má s nami čosi dočinenia viac než tomu bývalo v minulosti - hráme v ňom svoju rolu, sme vo vzťahu s ľuďmi inde na planéte
- **Konkrétnosť** - aj my konkrétne sme vo vzťahu napríklad s ľuďmi, ktorí šijú oblečenie, ktoré si obliekame
- **Neodvratnosť, nemožnosť úniku** - v bežnej novinárčine delíme svet na “tam” a “tu” - “tu” je pre nás bezpečný prístav, na “tam” môžeme z bezpečia ukazovať prstom. V globálnom náhľade taký bezpečný prístav neexistuje, globálne sa stáva lokálnym...

-
-
- **Nové vnímanie priestoru** - svet sa zmrštil, ekonomicky, sociálne, ekologicky, kultúrne, atď. sme výrazne viac prepojení než predtým, globalizáciu sprevádzajú významné transnacionálne transformácie priestoru.

Svet sa nás dotýka, domáce sa stáva súčasťou zahraničného a naopak zahraničné domáceho. “Tam” naraz aj “tu”, stále existuje “doma” a “za hranicami”, no hranica sa rozmazáva.

- **Reflexia mocenských štruktúr** - moc ako schopnosť naplňať ciele, aj moc ako nastavenie vzťahov a hierarchie medzi inštitúciami, skupinami a jednotlivcami - od miestnej po globálnu úroveň naprieč planétou, berúc do úvahy o.i. vzťahy Sever - Juh, väčšina - menšina atď.

- *Spája sa s vnímaním skutočnosti, že **svet tvorí jeden celok**, schopnosťou zohľadňovať **existenciu globálnych prepojení a našej role v nich**.*
- *Prináša **celostný pohľad** na dianie.*
- *Umožňuje **prepájať zdanlivo nesúvisiace udalosti** na rôznych kontinentoch a odlišných kontextoch do jedného príbehu - ukázať abstraktnú globalizáciu konkrétnou.*

Rozdiel medzi “zahraničným” a “globálnym” náhľadom

Zatiaľ čo pri zahraničnom náhľade sa zaoberáme príbehmi z rôznych častí planéty odohrávajúcimi sa v tamojšom špecifickom kontexte, v globálnom náhľade sa pokúšame preniesť zahraničné otázky na spoločnú globálnu úroveň.

Príbehy vníma inak - zo siedmich abstraktných kontinentov robí konkrétnu “lokálnu” záležitosť.

Globálny náhľad je **rozšírením ohniska objektívu, ktorým nazeráme, vnímame a “myslíme” svet** tak, aby zobrazoval aktuálnu, rýchlo sa meniacu realitu, kedy sú nám geograficky vzdialené miesta vo všetkých ohľadoch oveľa bližšie a viac s nami súvisia než predtým. Zahraničná žurnalistika svet fragmentuje, vyberá výseky, globálna spája.

Globálna žurnalistika tak **nie je nejakým náprotivkom domáceho či zahraničného spravodajstva**, skôr ich má v sebe sama integrálne zahrnuté a postupuje o perspektívu ďalej, reflektujúc zmeny, ktoré sa okolo nás dejú.

Globálna žurnalistika ako aktualizácia v poznávaní reality

- Pri poznaní a poznávaní reality okolo nás **GŽ**:
  - rozširuje našu predstavu o tom, čo je globálne spoločenstvo a aká je naša rola v ňom,
  - rozširuje možnosti a (predstaviteľné) medze poznania a poznávania kontextu a súvzťahností o globálnu úroveň, prináša aj nové možnosti interpretácie a kategorizácie reality.
- Pred novinárov a editorov **kladie nové požiadavky na úrovni kompetencií, od znalostí po postoje**. Začať možno pripustením samotnej existencie globálnych súvzťahností a našej role v nich, či schopnosťou prepnúť zo zahraničného do globálneho náhľadu. Už to si vyžaduje vybočenie z dominantného diskurzu a vnímania reality. Pokračovať by sa dalo napr. zručnosťami v medzikultúrnej komunikácii a pod.
- Novinári by mali nadobudnúť **schopnosť prepojiť zdanlivo nesúvisiace udalosti odohrávajúce sa na rôznych kontinentoch a v odlišných kontextoch a mocenských štruktúrach do jedného uceleného príbehu**. A spraviť tým uchopiteľnejšou všadeprítomnú globalizáciu.

Čo nie je globálna žurnalistika

- **Nejde o návod či snahu z vonkajších pozícií (napr. ľudskoprávných, ekologických či sociálnych) korigovať diskurz a rámcovanie, ale o vývoj zvnútra novinárstva, ako odraz širšieho sociohistorického procesu v rámci historickej dialektiky, analogicky nie nepodobnému vývoju žurnalistiky v období vzniku národných štátov.**
- **Nie je nositeľom prednastavenej predstavy či etického/morálneho východiska, ktorým by sa riadila, globálny náhľad zdôrazňujúci vzťahy naprieč planétou môžu využívať rovnako tak antiglobalisti ako globalisti, ekologické hnutia aj priaznivci ropy, religiózne hnutia rovnako ako sekulárne, marxisti, konzervatívci aj liberáli.**
- Tým, že **nie je korektívna** môžeme GŽ považovať za **ideologicky neutrálnu** - jej cieľom je realitu dobehnúť, nie ju meniť, vzniká ako odraz širšieho sociohistorického procesu, nie ako potreba meniť naratív či rámcovanie (ľudskoprávna ž., environmentálna ž. atď.).

Prečo už zahraničná a domáca žurnalistika nestačia?

- **Svet už nestačí deliť na “domáce” a “zahraničné”** - je potrebné vnímať ho ako poprepájaný komplex rôznorodých, a nie vždy férových vzťahov a väzieb, ktorých sme my sami priamou súčasťou. GŽ pomáha žurnalistike a médiám ***dobehnúť*** realitu.
- Zatiaľ čo **zahraničná žurnalistika svet fragmentuje** - prináša príbehy z rôznych častí planéty odohrávajúce sa v tamojšom špecifickom kontexte, **globálna žurnalistika sa snaží svet systematicky vnímať a reflektovať celistvo**. Jej prvky sú v mediálnych komunikátoch prítomné aj dnes, len nesystematicky a neuvedomovane.
- **GŽ však nie je opakom alebo náhradou zahraničnej či domácej žurnalistiky**, ide o perspektívu ďalej a reflektuje meniacu sa realitu.

**Projekty v rámci programu Svet medzi riadkami spolufinancuje
SlovakAid a Európska komisia**